

Februar 2017

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT
vedrørende
forslag til lov om ændring af lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE)
og toldloven

Et udkast til lovforslag har i perioden 2. januar til 30. januar 2017 været sendt i høring hos:

Advokatrådet, Amnesty International, AOPA Danmark, Billund Lufthavn, Brancheforeningen Dansk Luftfart (BDL), CEPOS, Cevea, Danmarks Rederiforening, Danmarks Rejsebureau Forening, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Told og Skatteforbund, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Rejsearrangører i Danmark (RiD), Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Kommunernes Landsforening, Kraka, Københavns Lufthavne A/S, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Østre Landsret, samtlige byretspræsidenter, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden og SRF Skattefaglig Forening.

Forsvarsministeriet har modtaget høringssvar fra følgende:

Vestre Landsret, Østre Landsret, Advokatrådet, Brancheforeningen Dansk Luftfart, Dansk Told & Skatteforbunds Toldudvalg, Datatilsynet, DI Transport, Færøernes Landsstyre, Institut for Menneskerettigheder, IT-Politisk Forening, Kommunernes Landsforening, Københavns Byret, Retspolitisk Forening, Rigsombudsmanden i Grønland, SRF Skattefaglig Forening og Tilsynet med Efterretningstjenesterne.

Nedenfor gennemgås og kommenteres de væsentligste bemærkninger fra de hørte parter til de enkelte emner i lovforslaget. Forsvarsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført med kursiv.

Det bemærkes, at en række høringssvar har henvist til høringssvar, som de pågældende organisationer tidligere har afgivet bl.a. i forbindelse med lovforslag L 71 af 9. november

2016 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (Ændring af PET's opgaver i forhold til den alvorligste organiserede kriminalitet og PET's forpligtelse til at slette oplysninger) samt lovforslag L 23 af 7. oktober 2015 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste og toldloven (Politiets Efterretningstjenestes adgang til oplysninger om flypassagerer i terrørsager m.v. og SKATs håndtering af oplysninger om flypassagerer i forbindelse med toldkontrol). Forsvarsministeriet henviser i den forbindelse til de kommenterede høringsoversigter vedrørende disse lovforslag.

Høringssvarene

Vestre Landsret, Østre Landsret, Færøernes Landsstyre, Kommunernes Landsforening, Rigsombudsmanden i Grønland og SRF Skattefaglig Forening har ikke bemærkninger til lovforslaget.

1. Bemærkninger til forslaget om FE's adgang til passageroplysninger

1.1. Generelt

Advokatrådet har ud fra en proportionalitetsbetragtning ingen indvendinger mod den foreslåede ordning for videregivelse af oplysninger om udenlandske passagerer og besætningsmedlemmer.

Dansk Told & Skatteforbunds Toldudvalg støtter lovforslaget med henvisning til bl.a., at der ikke ændres på luftfartsselskabernes oplysningsforpligtelse, og at der lægges op til fortsat at være én tilgang for erhvervslivet til myndighederne (SKAT).

IT-Politisk Forening ser ikke behov for at give FE en selvstændig og meget bred adgang til passageroplysninger indsamlet af SKAT. IT-Politisk Forening peger i den forbindelse bl.a. på PET's mulighed for at videregive indhentede oplysninger til FE.

Der er efter Forsvarsministeriets opfattelse behov for at sikre, at FE får adgang til relevante passageroplysninger med henblik på at styrke FE's muligheder for at løse tjenestens vigtige opgaver med at tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for Danmarks udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt forebygge og modvirke trusler mod Danmark og danske interesser. PET's adgang til passageroplysninger er til brug for forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13. FE's adgang til passageroplysninger vil derimod være til brug for tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet. Dette er i overensstemmelse med den grundlæggende arbejdsdeling mellem PET og FE.

1.2. SKAT's modtagelse og videregivelse af oplysninger til FE

Brancheforeningen Dansk Luftfart og DI Transport anfører, at forslaget kan have konsekvenser for erhvervslivet, da et dansk krav om udlevering af passageroplysninger fra udenlandske selskaber efter Dansk Luftfarts og DI Transports opfattelse vil føre til krav om reciprocitet fra det andet land.

Datatilsynet finder det mest hensigtsmæssigt at vælge en konstruktion, hvor oplysningerne enten videregives direkte til FE fra flyselskaberne, eller at etablere en ordning, hvor SKAT er databehandler for FE. Datatilsynet peger i den forbindelse bl.a. på, at SKAT efter tilsynets umiddelbare opfattelse kun bør behandle, herunder indsamle og registrere, oplysninger, som myndigheden selv har behov for af hensyn til varetagelsen af egne formål.

Datatilsynet bemærker i relation til spørgsmålet om terminaladgang, at det ikke står tilsynet klart, hvordan det i forbindelse med videregivelse kan sikres, at der, forinden oplysninger indhentes, foretages en konkret vurdering af nødvendigheden heraf. Datatilsynet bemærker endvidere, at det i sidste ende beror på en politisk vurdering, om en sådan terminaladgang skal etableres.

Datatilsynet anfører endvidere, at det ikke fremgår klart af lovforslaget, om – og i givet fald i hvilket omfang – der videregives følsomme oplysninger om flypassagerer til FE, og hvad hjemlen i givet fald er. Datatilsynet finder, at dette bør præciseres i bemærkningerne til lovforslaget.

Institut for Menneskerettigheder finder, at den foreslåede ordning, hvor FE får adgang til passageroplysninger via SKAT, medfører en unødvendig forvaltningsretlig kompetenceforskydning. Instituttet finder det tvivlsomt, om indsamlingen af oplysninger lever op til krav om dataminimering, når SKAT indsamler oplysninger, der ikke er nødvendige for varetagelsen af egne myndighedsopgaver.

IT-Politisk Forening anfører, at det bør sikres, at udenlandske luftfartsselskaber ikke er forpligtet til at videregive oplysninger i tilfælde, hvor det vil stride mod lovgivningen i det land, hvor luftfartsselskabet er hjemmehørende. IT-Politisk Forening peger endvidere på, at FE's adgang til passageroplysninger potentielt vil gøre det vanskeligere at opnå en parallelaftale vedrørende PNR-direktivet.

IT-Politisk Forening anfører endvidere, at den foreslåede ændring af toldloven potentielt kan føre til indsamling af flere PNR-oplysninger (passageroplysninger) hos SKAT, hvis FE's ønsker om at medtage flyruter i det danske PNR-system ikke overlapper med de eksisterende

formål om udøvelse af toldkontrol og PET's opgaver med forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

Som det fremgår af afsnit 1 og 2.1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er baggrunden for den valgte model, at SKAT allerede i henhold til toldloven har hjemmel til at modtage oplysninger om flypassagerer m.v. og videregive oplysningerne til PET til brug for PET's forebyggende og efterforskningsmæssige indsats mod bl.a. terrorisme. SKAT er på den baggrund i gang med at etablere en elektronisk løsning til at håndtere modtagelse og videregivelse af oplysningerne på en så smidig måde som muligt. Ved at tage afsæt i den allerede etablerede ordning undgås det, at luftfartsselskaberne skal videregive passageroplysninger til flere myndigheder. Samtidig anvendes der ikke unødvendige ressourcer på at opbygge og administrere parallelle elektroniske løsninger til håndtering af passageroplysninger.

Lovforslaget ændrer ikke på, at SKAT i forbindelse med udøvelsen af toldkontrol alene må anvende de oplysninger, som er nødvendige herfor. Lovforslaget ændrer endvidere ikke på antallet eller karakteren af de oplysninger, som luftfartsselskaberne har pligt til at videregive til SKAT. Luftfartsselskaberne vil således fortsat ikke skulle overføre oplysninger om f.eks. en persons racemæssige eller etniske oprindelse, religiøse eller filosofiske overbevisning, politiske meninger, medlemskab af fagforening eller oplysninger, som vedrører den pågældende persons helbred eller seksualitet.

Det bemærkes i øvrigt, at det ikke er en nyskabelse, at også udenlandske luftfartsselskaber skal videregive passageroplysninger til SKAT i henhold til toldloven.

Om den eksisterende ordning henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslag (L 23 af 7. oktober 2015) om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) og toldloven samt den kommenterede høringsoversigt vedrørende dette lovforslag.

For så vidt angår videregivelsen af oplysninger fra SKAT til FE følger det af bemærkningerne til den foreslåede § 3, stk. 5, i FE-loven, at der vil kunne etableres en terminaladgang (onlineadgang) for FE til de it-systemer, hvor SKAT lagrer oplysninger modtaget fra luftfartsselskaberne m.v. i henhold til toldloven, og at FE desuden kan modtage oplysningerne via en dataoverførsel fra SKAT.

Uanset hvilken løsning, der vælges, vil FE's adgang være begrænset til tilfælde, hvor passageroplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet.

I øvrigt gælder FE-lovens regler for behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer samt de almindelige forvaltningsretlige principper om saglig forvaltning og pro-

proportionalitet. Hertil kommer, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne vil føre kontrol med bl.a. FE's tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer efter bestemmelsen, herunder FE's vurdering af, om oplysningerne kan have betydning for tjene-stens opgaver rettet mod forhold i udlandet.

1.3. Forholdet til EU-retten, proportionalitet m.v.

Institut for Menneskerettigheder udtrykker bekymring for, om indsamlingen af oplysninger fra luftfartsselskaberne overordnet set er nødvendig og proportional, navnlig set i lyset af EU-Domstolens dom i Tele2 Sverige-sagen. Instituttet finder, at der er tale om en generel og udifferentieret indsamling uden sammenhæng med den konkrete trussel mod statens sikkerhed, og som hverken er begrænset tidsmæssigt, geografisk eller til særlige persongrupper. Instituttet udtrykker endvidere bekymring for, om flypassagererne har kendskab til indsamlingen af passageroplysninger og eventuelle klagemuligheder.

IT-Politisk Forening anbefaler, at forslaget om FE's adgang til passageroplysninger ikke fremsættes, idet forslaget efter foreningens opfattelse er i strid med EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder. IT-Politisk Forening anser forslaget for at udgøre et indgreb i Chartrets artikel 7 om retten til privatliv, artikel 8 om persondatabeskyttelse og artikel 47 om effektive retsmidler, som ikke overholder EU-rettens krav til nødvendighed og proportionalitet. IT-Politisk Forening anfører endvidere, at FE's adgang til passageroplysninger hos SKAT ikke reelt er begrænset af objektive kriterier, og at SKAT ingen reel mulighed har for at kontrollere, at FE's adgang sker i overensstemmelse med loven.

Datatilsynet finder, at der må udvises varsomhed med at lægge til grund ved proportionalitetsvurderingen, at passagerer ved bestilling og køb af flybilletter m.v. i almindelighed må være klar over, at sådanne oplysninger efterfølgende vil blive videregivet til SKAT med henblik på toldkontrol. Datatilsynet peger i den forbindelse på, at SKAT ikke – Datatilsynet bekendt – underretter de registrerede personer ved indsamlingen. Datatilsynet stiller sig desuden tvivlende over for, om der er tale om registrering af en begrænset personkreds.

Som det fremgår af afsnit 8 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er det Forsvarsministeriets vurdering, at forslaget vedrørende FE's adgang til passageroplysninger er i overensstemmelse med EU-retten. Forsvarsministeriet finder, at adgangen er nødvendig af hensyn til den nationale sikkerhed og offentlige tryghed.

Forsvarsministeriet finder, at den foreslåede ordning er proportional og lægger i den forbindelse bl.a. vægt på, at den ordning, der lægges op til med lovforslaget, adskiller sig væsentligt fra de ordninger, som EU-Domstolen har taget stilling til i dommene i Digital Rights-

sagen og Tele 2-sagen, bl.a. fordi lovforslaget omfatter en mere begrænset personkreds, end der var tale om i de to nævnte sager.

Hvad angår retten til effektive retsmidler efter artikel 47 i EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, bemærker Forsvarsministeriet, at personer, der ikke er i Danmark hjemmehørende, har forskellige muligheder for at få prøvet, om FE uberettiget behandler oplysninger om dem. Det kan f.eks. ske ved indbringelse for domstolene i medfør af grundlovens § 63 og ved klage til Folketingets Ombudsmand.

Det bemærkes i den forbindelse, at retten til effektive retsmidler kan undergives saglige og nødvendige begrænsninger, jf. Chartrets artikel 52, og at det er accepteret, at der i relation til efterretningstjenesters behandling af personoplysninger kan indføres begrænsninger i borgernes adgang til indsigt i, hvilke oplysninger, der behandles om dem, jf. herved artikel 3, stk. 2, 1. pind i persondatadirektivet (direktiv 95/46/EF) og artikel 5, stk. 1, litra a-d, i databeskyttelsesforordningen (forordning 2016/679).

Det bemærkes i øvrigt, at Forsvarsministeriet løbende følger udviklingen i EU-retten med henblik på at sikre, at ministeriets lovgivning og praksis er i overensstemmelse hermed.

For så vidt angår flypassagerers kendskab til indsamlingen af passageroplysninger henvises til Justitsministeriets brev af 13. maj 2015 til Retsudvalget vedrørende det af Institut for Menneskerettigheder afgivne høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) og toldloven (L 204 af 5. maj 2015). Justitsministeriet anfører i brevet, at der på baggrund af gældende regler i persondataloven og persondatadirektivet ikke ses at være anledning til at foreslå særskilte regler om information til passagerer m.v. i det pågældende lovforslag.

IT-Politisk Forening anbefaler, at lovforslaget opgives, såfremt EU-retten måtte være til hinder for lovforslagets indbyggede diskrimination mellem danske statsborgere og andre unionsborgere. IT-Politisk Forening peger i øvrigt på, at den indirekte indsichtsordning samt Tilsynet med Efterretningstjenesternes kompetence efter de gældende regler kun omfatter i Danmark hjemmehørende personer.

Om baggrunden for, at FE's adgang til passageroplysninger efter Forsvarsministeriets opfattelse ikke bør omfatte oplysninger om danske statsborgere, henvises til det anførte i afsnit 2.3 i de almindelige bemærkninger om samspillet mellem PET og FE. PET har således – som ansvarlig for rigets indre sikkerhed – til brug for bl.a. terrorbekæmpelse allerede adgang til passageroplysninger om danske statsborgere. Der er derfor ikke tale om, at personer, der ikke er i Danmark hjemmehørende, behandles anderledes end personer, der er hjemmehø-

rende i Danmark. Ordningen er derimod alene udtryk for en sædvanlig kompetencefordeling mellem PET og FE.

Det bemærkes i øvrigt, at PET allerede efter gældende regler efter omstændighederne kan videregive passageroplysninger til FE i medfør af PET-lovens § 10. Forsvarsministeriet forudsætter på den baggrund, at FE modtager de for tjenesten relevante oplysninger om danske statsborgere, som PET er i besiddelse af, og Forsvarsministeriet ser derfor ikke behov for at give FE direkte adgang til oplysninger om danske statsborgere. På den baggrund finder Forsvarsministeriet ikke, at lovforslaget er udtryk for diskrimination af ikke-danske statsborgere.

Det bemærkes i øvrigt, at FE-lovens regler om intern behandling af oplysninger, indirekte indsigt og Tilsynet med Efterretningstjenesternes kompetence, som gælder for i Danmark hjemmehørende personer, bygger på betænkning nr. 1529/2012 om PET og FE, som blev afgivet af Udvalget vedrørende Politiets og Forsvarets Efterretningstjenester den 24. februar 2012.

1.4. Frasorteringen af oplysninger om danske statsborgere

IT-Politisk Forening finder, at det i forbindelse med rejser inden for Schengenområdet, hvor luftfartsselskaberne ikke registrerer pasoplysninger, vil være forbundet med usikkerhed at skelne mellem danske statsborgere og andre borgere. Frasortering på baggrund af kontaktoplysninger vil efter foreningens opfattelse betyde, at danske statsborgere, som bor i udlandet, men inden for Schengenområdet, vil blive registreret hos FE. IT-Politisk Forening foreslår derfor, at FE's adgang til PNR-oplysninger begrænses til flyvninger mellem Danmark og lande uden for Schengenområdet.

I tilfælde, hvor der ikke foreligger pasoplysninger, forventes frasorteringen af oplysninger om danske statsborgere at kunne ske på baggrund af eksempelvis de angivne kontaktoplysninger, herunder telefonnummer (landekode), bopæls- eller faktureringsadresse, e-mailadresse mv. Som det også fremgår af bemærkningerne til den foreslåede § 3, stk. 4, i FE-loven, vil en sådan frasortering dog være afhængig af bl.a. kvaliteten og validiteten af de kontaktoplysninger, som passagererne har opgivet. Det kan således ikke udelukkes, at FE kortvarigt får adgang til oplysninger om danske statsborgere. Det følger derfor også af lovforslaget, at FE uden unødigt ophold skal slette oplysninger om danske statsborgere, såfremt det konstateres, at sådanne måtte indgå i de modtagne passageroplysninger.

En begrænsning af FE's adgang til passageroplysninger til kun at omfatte flyvninger mellem Danmark og lande uden for Schengenområdet vil efter Forsvarsministeriets opfattelse ikke medføre den nødvendige styrkelse af FE's mulighed for at løse FE's vigtige opgaver med at

forebygge og modvirke trusler mod Danmark og danske interesser og tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for Danmarks udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.

1.5. Øvrige bemærkninger

Datatilsynet oplyser, at tilsynet forventer at blive hørt forud for udstedelse af den bekendtgørelse, som nævnes i forslaget.

Forsvarsministeriet kan bekræfte, at Datatilsynet vil blive hørt i forbindelse med fastsættelse af regler i medfør af bemyndigelsen i lovforslaget.

2. Bemærkninger til forslaget om FE's sletning af oplysninger

2.1. Generelt

Advokatrådet henviser til rådets bemærkninger til Justitsministeriets lovforslag om lempelse af slettereglerne for PET's vedkommende, som rådet vurderede, ville indebære en betydelig forringelse af retssikkerheden. Advokatrådet peger i den forbindelse på, at FE efter det foreslåede om adgang til passageroplysninger vil kunne indhente en meget stor mængde oplysninger om personer, der ikke er mistænkt for at have begået strafbare forhold.

Datatilsynet henviser til beskrivelsen i lovforslagets afsnit 3.1 af Justitsministeriets opfattelse af rækkevidden af kravet om sletning af oplysninger og bemærker overordnet, at denne opfattelse ses at være i overensstemmelse med Datatilsynets praksis i forhold til de typer af sager og behandlinger, som hører under tilsynets kompetence.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at FE også fremover skal slette alle personoplysninger, der ikke er nødvendige for FE's arbejde. Instituttet finder, at en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person, der er opmærksom på, at vedkommende har været i FE's søgelys, vil kunne anvende den indirekte indsigtsordning til at kontrollere lovligheden af den fortsatte registrering, men at de færreste vil have anledning til at tro, at FE har registreret oplysninger om dem. Den indirekte indsigtsordning vil derfor efter instituttets opfattelse ikke tjene som en nævneværdig sikkerhedsgaranti. Instituttet finder, at lovgivningen fraviger et grundlæggende menneskeretligt og persondataretligt princip og fremhæver, at hensynet til beskyttelsen af borgerne mod efterretningstjenesternes unødvendige indsamling og opbevaring af personoplysninger er tungtvejende i en demokratisk retsstat.

IT-Politisk Forening anfører, at FE's beføjelser til indsamling og behandling af personoplysninger udgør et indgreb i retten til privatliv i medfør af EMRK artikel 8, og at der med lovforslaget generelt vil blive opbevaret oplysninger om borgerne hos FE i længere tid. Forenin-

gen peger på, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne har gennemført omfattende og intensive kontroller uden at konstatere problemer for FE med at overholde FE-lovens behandlingskrav. IT-Politisk Forening finder derfor denne del af lovforslaget unødvendig.

Tilsynet med Efterretningstjenesterne anfører, at det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at tilsynet i forbindelse med sine stikprøvekontroller fortsat forventes at påse, om en sag eller et dokument m.v. som helhed lever op til FE-lovens behandlingsbetingelser. Tilsynet anfører i den forbindelse, at tilsynets opgave er at føre legalitetskontrol med, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i overensstemmelse med FE-loven. En sådan fortsat kontrol med tjenestens overholdelse af FE-lovens behandlingsbetingelser vil imidlertid have yderst begrænset relevans, idet tilsynet alene vil skulle påse, at FE sletter de sager og dokumenter, som tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne. Den omstændighed, at FE vil skulle slette sager og dokumenter m.v., som tilsynet bliver opmærksom på ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne, ændrer ikke ved tilsynets vurdering heraf.

Tilsynet med Efterretningstjenesterne anfører endvidere, at begrebet "dokument m.v." ifølge lovforslagets bemærkninger skal forstås bredt og blandt andet efter omstændighederne omfatter elektroniske filer, elektronisk sammenstilling af metadata m.v. En indførelse af et sådant begreb harmonerer efter tilsynets opfattelse ikke med, at FE i stadigt videre omfang overgår fra behandling af oplysninger i traditionelle sagsbehandlingssystemer med dokumenter til avancerede analyseplatforme, hvori dokumentbegrebet kun har begrænset relevans. Anvendelsen af et udvidet dokumentbegreb vil i øvrigt indebære, at meget betydelige delmængder af oplysninger i filer og sammenstillinger af metadata, som i sig selv udgør dokumenter, ikke vil skulle slettes, selv om FE i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at FE-lovens behandlingsbetingelser ikke længere er opfyldt.

Forsvarsministeriet har som beskrevet i lovforslagets afsnit 3.1 fundet behov for, at omfanget af FE's forpligtelse til sletning af lovligt tilvejebragte oplysninger klarlægges, ligesom det tidligere er sket for PET's vedkommende. Forsvarsministeriet finder, at den foreslåede klarlæggelse udgør den rette balance mellem på den ene side hensynet til, at FE kan bruge tjenestens operationelle ressourcer på tjenestens kerneopgaver, og på den anden side hensynet til at undgå unødige dataophobning hos FE.

For så vidt angår Tilsynet med Efterretningstjenesterne er det Forsvarsministeriets opfattelse, at den foreslåede ændring ikke vil svække relevansen af tilsynets kontrolfunktion i forhold til FE's behandling og sletning af oplysninger. Det kan i den forbindelse nævnes, at tilsynet fortsat vil skulle påse, om FE overholder de relevante slettefrister. Lovforslaget ændrer endvidere ikke på den indirekte indsigtssystem, hvorigennem tilsynet sikrer borgernes mulighed for at få kontrolleret, om FE uberettiget behandler oplysninger om dem. Desuden

vil tilsynet bl.a. fortsat skulle påse, om FE's tilvejebringelse og videregivelse af oplysninger sker i overensstemmelse med FE-lovens regler, samt FE's overholdelse af forbuddet mod at behandle oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske personer alene på baggrund af de pågældendes lovlige politiske virksomhed.

2.2. FE's forpligtelser i relation til sletning af oplysninger

Datatilsynet anfører, at hvis FE i forbindelse med sine aktiviteter eller i forbindelse med indirekte indsigt eller tilsyn bliver opmærksom på, at personoplysninger ikke (længere) kan behandles efter reglerne i FE-loven, og de derfor skal slettes, bør FE efter Datatilsynets opfattelse overveje, om det fundne giver anledning til nærmere undersøgelser af, hvorvidt der i andre sager eller dokumenter skal foretages sletning af personoplysninger.

Datatilsynet anfører endvidere, at tilsynet ikke umiddelbart har bemærkninger til Forsvarsministeriets hensynsafvejning i lovforslagets afsnit 3.3.1. Datatilsynet finder dog, navnlig under hensyn til, at FE's adgang til at indsamle og behandle oplysninger ses at være meget bred, at længden af slettefrister bør overvejes nøje og regelmæssigt tages op til vurdering i lyset af indvundne erfaringer. Datatilsynet peger endvidere på vigtigheden af, at overholdelse af slettefrister understøttes teknologisk.

Institut for Menneskerettigheder peger på Forsvarsministeriets henvisning til, at der efter Justitsministeriets opfattelse ikke af persondatalovens § 5, stk. 5, kan udledes en pligt for den dataansvarlige myndighed til løbende at gennemgå samtlige sager og dokumenter m.v. for at sikre, at der ikke opbevares oplysninger, der ikke længere er nødvendige, så længe myndigheden har procedurer, som sikrer, at sletning sker i overensstemmelse med de fastsatte frister. Efter Instituttets opfattelse efterlader det spørgsmålet, om FE har procedurer til også fremover at sikre, dels at oplysninger slettes inden for slettefristen, dels at sager og dokumenter slettes, når de ikke længere er nødvendige.

Som det fremgår af lovforslagets afsnit 3.4.1 indebærer den foreslåede § 6 a, stk. 1, i FE-loven, at FE, hvis tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at en sag eller et dokument m.v., der indeholder oplysninger om en person, ikke (længere) kan behandles, vil skulle overveje om også andre sager eller dokumenter m.v., hvori der indgår oplysninger om personen, skal slettes.

For så vidt angår FE's procedurer for sletning af oplysninger kan det oplyses, at det fremgår af Tilsynet med Efterretningstjenesternes årsreddegørelse for 2015, at FE generelt har iagttaget lovgivningens bestemmelser om bl.a. intern behandling af oplysninger. Forsvarsministeriet prioriterer, at overholdelsen af slettefrister i størst muligt omfang understøttes teknologisk.